

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

26.02.2026.

Nr. 1-12/2

**Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācijas
"Rīgas SOS ģimeņu atbalsta centrs"**
Ivita.Pukite@sosbca.lv

**Biedrības "Latvijas SOS Bērnu ciematu
asociācija" Rīgas jauniešu mājai**
Inga.rozenberga@sosbca.lv

Rīgas Sociālajam dienestam
soc@riga.lv

Ziņojums par bērnu tiesību ievērošanu Rīgas SOS Jauniešu mājā

Tiesībsarga biroja pārstāvji 2026. gada 13. janvārī apmeklēja Rīgas SOS Jauniešu māju (turpmāk – Jauniešu māja) Drustu ielā 23, Rīgā. Jauniešu māja ir izveidota 2025. gada septembrī, un tajā šobrīd dzīvo seši bērni (turpmāk arī – jaunieši), bet iestāde kopumā spēj uzņemt astoņus ārpusģimenes aprūpē nonākušus bērnus. Vizītes laikā uz vietas atradās četri bērni, jo divi bija patvaļīgā prombūtnē.

Jauniešu mājā dzīvo tikai zēni vecumā no 14 līdz 17 gadiem. Visi ir Rīgas pašvaldības ārpusģimenes aprūpē esoši bērni. Jauniešu mājā strādā četras audzinātājas diennakts maiņās, sociālais darbinieks un iestādes vadītāja.

1. Bērna vecums Jauniešu mājas pakalpojuma saņemšanai

Vizītes laikā konstatēts, ka Jauniešu mājas pakalpojums tiek nodrošināts bērniem no 14 gadu vecuma.

Valsts pienākumi ģimenes un bez vecāku gādības palikušu bērnu aizsardzības aspektā ir ietverti Latvijas Republikas Satversmes 110. pantā. Proti, valstij ir pienākums nodrošināt ikviena bez vecāku gādības palikuša bērna aizsardzību. Bērna vislabākajām interesēm atbilstošas

ārpusģimenes aprūpes nodrošināšana ir viens no veidiem, kā valsts sniedz īpašu atbalstu šai mērķa grupai.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27. panta trešo daļu, šķirot bērnu no ģimenes, viņam tiek nodrošināta ārpusģimenes aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē. Ārpusģimenes aprūpi bērnu aprūpes iestādē nodrošina tikai gadījumos, kad aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē nav piemērota konkrētam bērnam. Bērnu aprūpes iestādē bērns atrodas līdz brīdim, kad viņam tiek nodrošināta piemērota aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē.

Vienlaikus saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem" 43. punktu jauniešu māja ir sociālā pakalpojuma veids, kas paredzēts bērniem no 15 gadu vecuma. No minētās tiesību normas formulējuma nepārprotami izriet, ka bērna ievietošana Jauniešu mājā pirms 15 gadu vecuma sasniegšanas neatbilst spēkā esošajam normatīvajam regulējumam. Šis regulējums ir saistošs gan pašvaldībai, gan tās Sociālajam dienestam, kura kompetencē ietilpst ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšana institūcijā ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem.

Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbiniekiem nebija iespējas iepazīties ar dokumentētu un argumentētu izvērtējumu par to, kādēļ konkrētais 14 gadus vecais bērns atrodas institucionālā aprūpē, nevis pie aizbildņa vai audžuģimenē, kā to primāri paredz likums. Tāpat nebija pieejams individuāls izvērtējums, kas pamatotu, ka tieši jauniešu mājas koncepts un pakalpojuma saturs atbilst šī konkrētā bērna individuālajām vajadzībām un labākajām interesēm. No lietas materiāliem nav izsekojams, ka būtu veikta alternatīvu aprūpes formu reāla un padziļināta izvērtēšana, kā arī nav konstatējami argumenti, kas apliecinātu, ka institucionāla vide ir vienīgais vai bērnam piemērotākais risinājums.

Bērna labāko interešu princips ir fundamentāls bērnu tiesību aizsardzības sistēmas stūrakmens, kam piemīt prioritārs raksturs un kas piemērojams kā primārais apsvērums jebkurā ar bērnu saistītā lēmumā. Tomēr atsaukšanās uz šo principu nevar būt deklaratīva vai formāla. Tā piemērošana prasa kvalitatīvu, individuālu un objektīvi pārbaudāmu izvērtējumu, kas skaidri atspoguļots lēmuma pamatojumā.

Tādējādi tikai tādā gadījumā, ja pēc rūpīgas, profesionālas un dokumentētas izvērtēšanas tiktu konstatēts, ka atkāpe no noteikumos paredzētā vecuma sliekšņa konkrētajā situācijā ir absolūti nepieciešama un objektīvi vienīgais līdzeklis bērna labāko interešu nodrošināšanai, varētu tikt

apsvērtā šādas atkāpes pieļaujamība. Pretējā gadījumā bērna ievietošana iestādē pirms normatīvajos aktos noteiktā vecuma sasniegšanas ir vērtējama kā tiesiski nepamatota rīcība. Vienlaikus jāuzsver, ka tieši bērna labāko interešu princips ir pārāks par formālu normu mehānisku piemērošanu, taču šā principa prevalēšana iespējama vienīgi tad, ja tas ir pienācīgi identificēts, analizēts un juridiski argumentēti pamatots konkrētajā lietā.

Rekomendācija: nodrošināt, ka Jauniešu mājā bērni tiek uzņemti, ievērojot normatīvajos aktos noteikto vecuma sliekšni, proti, pakalpojumu sniedzot tikai bērniem, kuri sasnieguši 15 gadu vecumu. Izņēmuma gadījumā atkāpe no noteiktā vecuma sliekšņa pieļaujama, ja ir veikts individuāls, vispusīgs un dokumentēts bērna labāko interešu izvērtējums un lēmumā sniegts skaidrs, juridiski argumentēts pamatojums, ka konkrētajā situācijā šāds risinājums ir objektīvi nepieciešams un vienīgais bērna tiesību un interešu aizsardzībai atbilstošais līdzeklis.

2. Sadzīves apstākļi un aprūpes organizēšana

Jauniešu mājā nodrošinātie sadzīves apstākļi kopumā ir vērtējami kā atbilstoši bērnu pamatvajadzību nodrošināšanai. Pakalpojums tiek sniegts divstāvu dzīvojamā ēkā, kas vizuāli integrējas apkārtējā privātmāju apbūvē, tādējādi mazinot institucionālās vides iespaidu. Telpu plānojums ir funkcionāls, paredzot zonas gan kopīgai atpūtai, gan personīgo mantu uzglabāšanai.

Katram bērnam ir nodrošināta atsevišķa dzīvojamā telpa (istaba), kas viņu prombūtnes laikā ir slēdzama. Šāda prakse liecina par bērna tiesību uz privātumu un personīgo telpu respektēšanu.

Vizītes laikā gūtie novērojumi liecina par centieniem veidot bērnam labvēlīgu vidi (pieejamas mīkstās rotaļlietas, grāmatas, dekoratīvi priekšmeti), kas pozitīvi ietekmē bērnu emocionālo labbūtību.

Tomēr telpu kopējais iekārtojums raksturojams kā askētisks. Personīgie akcenti (fotogrāfijas, dekori) parādās tikai fragmentāri, kas ilgtermiņā var būt nepietiekami mājīguma un piederības sajūtas veicināšanai. Ieteicams veicināt bērnu līdzdalību telpu personalizēšanā, lai vide pilnvērtīgāk atbilstu ģimeniskai videi pietuvināta pakalpojuma būtībai.

Rekomendācija: aicinu aktīvi atbalstīt un iedrošināt bērnus līdzdarboties savas personīgās telpas iekārtošanā un kopā ar viņiem iegādāties istabu individualizēšanai nepieciešamos priekšmetus.

3. Bērnu raksturojums un savstarpējās attiecības

Jauniešu mājas darbinieki norādīja, ka visiem tajā ievietotajiem jauniešiem ir konstatētas uzvedības problēmas. Viņu ievietošana Jauniešu mājā pamatota ar nepieciešamību nodrošināt individuālāku darbu mazākā grupā. Pēc darbinieku sniegtās informācijas citas Rīgas pašvaldības ārpusģimenes aprūpes institūcijas šādu atbalstu pietiekamā apjomā nodrošināt nespēj.

Vizītes laikā iegūtā informācija apstiprina, ka bērnu savstarpējās attiecības iestādē ir saspringtas un konfliktējošas. Ir fiksēti vairāki nopietni savstarpējās vardarbības gadījumi, tostarp fiziska vardarbība ar būtiskām sekām: vienam bērnam izsists priekšējais zobs, savukārt citam nodarīts galvas savainojums, iesitot ar dēli. Līdz ar to secināms, ka atsevišķi bērni Jauniešu mājā ir iesaistīti vardarbības situācijās gan kā tās veicēji, gan kā cietušie.

Minētie apstākļi objektīvi norāda uz paaugstinātu vardarbības risku institucionālajā vidē, kurā bērni uzturas, kā arī uz nepieciešamību nodrošināt sistemātisku, mērķtiecīgu un profesionāli organizētu darbu ar bērnu uzvedības korekciju, emocionālās pašregulācijas prasmju attīstīšanu un konstruktīvu konfliktu risināšanas iemaņu pilnveidi. Vienlaikus ir būtiski nodrošināt savlaicīgu un atbilstošu atbalstu bērniem, kuri cietuši no vardarbības, garantējot viņu tiesības uz drošu vidi un efektīvu aizsardzību.

Jauniešu mājas darbiniekiem, apzinoties bērnu uzvedības specifiku, bija jāparedz paaugstināti drošības riski un jānodrošina atbilstoši preventīvie pasākumi. Konstatētie smagas vardarbības fakti liecina, ka pašreizējais uzraudzības modelis un personāla resurss nav samērīgs ar reālo apdraudējumu bērnu fiziskajai integritātei.

Saskaņā ar ANO Bērnu tiesību konvencijas 19. panta pirmo daļu valsts pienākums ir veikt visus attiecīgos likumdošanas, administratīvos, sociālos un izglītošanas pasākumus, lai ikvienu bērnu aizsargātu pret fizisku vai psiholoģisku vardarbību, miesas bojājumiem vai nežēlīgu, nevērīgu vai

nolaidīgu izturēšanos, sliktu izturēšanos vai ekspluatāciju, tostarp pret seksuālu vardarbību, kamēr viņš ir vecāku, aizbildņu vai jebkuras citas par bērnu atbildīgas personas aprūpē.

ANO Bērnu tiesību komiteja ir norādījusi, ka cieņpilna, atbalstoša bērnu audzināšanas vide bez vardarbības nodrošina bērnu individuālās personības veidošanos un stiprina sociālu, atbildīgu pilsoņu attīstību, kas sniedz aktīvu ieguldījumu vietējā kopienā un plašākā sabiedrībā. Pētījumi liecina, ka bērni, kas nav pieredzējuši vardarbību un ir attīstījušies veselīgā veidā, visticamāk, nerīkosies vardarbīgi gan bērnībā, gan būdami pieauguši. Novēršot vardarbību vienā paaudzē, mazināsies tās varbūtība nākamajā.

ANO Vadlīniju alternatīvai bērnu aprūpei 13. punkts noteic, ka pret bērniem vienmēr jāizturas ar cieņu un uzmanību, un viņiem jābūt reāli pasargātiem no vardarbības un jebkāda veida ekspluatācijas, ko varētu radīt aprūpētāji, vienaudži vai trešās personas, neatkarīgi no tā, kādā aprūpes vidē bērns atrodas.¹

ANO Bērnu tiesību komitejas vispārējais komentārs Nr. 13 par bērna tiesībām uz aizsardzību pret visām vardarbības formām² uzsver, ka valsts pienākums ir nodrošināt aizsardzību ne tikai pret aktīvu vardarbību, bet arī pret vidi, kas rada augstu vardarbības risku.

Ņemot vērā, ka Jauniešu mājā vienkopus uzturas seši (ar perspektīvu līdz astoņiem) nepilngadīgie vecumā no 14 līdz 17 gadiem, kuriem raksturīgi uzvedības traucējumi un tendence uz delikventu uzvedību, secināms, ka šāda specifiskas mērķgrupas izvietošana vienā iestādē uzliek gan pakalpojuma sniedzējam, gan pašvaldībai paaugstinātu rūpības pienākumu.

Paaugstināts rūpības pienākums nozīmē, ka iestādei ir jādarbojas proaktīvi, nevis tikai jāfiksē sekas (traumas). Tā kā Jauniešu māja un pašvaldība ir izvēlējušās šādu izmitināšanas modeli, tās uzņemas pilnu atbildību par jebkuru kaitējumu, kas bērnam nodarīts nepietiekamas uzraudzības vai nepiemērotas sociālās vides dēļ. Estētisks un funkcionāls zobu bojājums pusaudža vecumā rada ne vien fiziskas sāpes, bet arī smagu psiholoģisku traumu un sociālo atstumtību, tādēļ šī jautājuma risināšana nav atliekama uz vispārējās rindas pamata.

Ja Rīgas valstspilsētas pašvaldības Sociālais dienests, pamatojoties uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. pantu, ir lēmis (iegādājoties konkrēto pakalpojumu), ka bērnu labākajās interesēs ir atrasties šādā mērķgrupas vidē, ir jāuzrauga un jānodrošina, lai šis lēmums nekļūtu par formālu

---

¹ <https://www.vvc.gov.lv/lv/starptautiskie-tiesibu-akti/guidelines-alternative-care-children>

² https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2022/08/visparejais-komentars-nr.13_vardarbiba.pdf

izolāciju, bet gan par terapeitisku intervenci. Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas mērķis nav tikai fiziska drošība, bet arī personības korekcija un resocializācija.

Pašreizējā situācija, kurā starp bērniem tiek pieļauta savstarpēja vardarbība un likumpārkāpumu izdarīšana, nav savienojama ar bērna tiesībām uz drošu vidi un tiesībām būt pasargātam no jebkāda veida vardarbības. Pieļaujot vidi, kurā bērns kļūst par cietušo (miesas bojājumi) vai par likumpārkāpēju (krimināltiesiskā atbildība nākotnē), iestāde un pašvaldība pieļauj bērna tiesību pārkāpumu.

Nevienam no jauniešiem netiek nodrošinātas regulāras psihologa konsultācijas, lai gan šāds atbalsts bērniem ir rekomendēts no citiem speciālistiem. Jauniešu mājas darbinieki norādīja, ka bērni atsakās apmeklēt speciālistus, un šobrīd tiek īstenotas tikai motivējošas sarunas.

Ņemot vērā bērnu uzvedības problēmas, vardarbības gadījumus, no vardarbības cietušo bērnu vajadzības un ilgstošo atrašanos ārpusģimenes aprūpē, psiholoģiskajam atbalstam ir jābūt sistemātiskam un aktīvi nodrošinātam, nevis balstītam tikai uz bērnu iniciatīvu.

Līdz ar to šādas augsta riska grupas bērnu atrašanās vienuviet prasa pastiprinātas un multidisciplināras atbalsta komandas iesaisti. Nav pieļaujams, ka piecu mēnešu laikā kopš Jauniešu māja nodrošina ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu, darbs ar šiem jauniešiem aprobežojas tikai ar uzraudzību un sarunām.

Tāpat vizītes dienā divi nepilngadīgie atradās neatļautā prombūtnē, patvaļīgi pametot iestādes teritoriju. Juridiskā aspektā šāda situācija liecina par iestādes nespēju pilnvērtīgi īstenot tās primāro — likumiskā pārstāvja (aizbildņa) — funkciju, kuras pamatuzdevums ir nodrošināt bērna nepārtrauktu uzraudzību un aizsardzību pret potenciāliem apdraudējumiem ārējā vidē. Ilgstoša un nekontrolēta prombūtne pakļauj bērnus augstam viktimizācijas riskam vai jaunu likumpārkāpumu izdarīšanai, kas ir tiešā pretrunā ar bērnu tiesību aizsardzības mērķiem.

Rekomendācijas: Jauniešu mājai nepieciešams nekavējoties nodrošināt:

- 1) pilnu stomatoloģisko palīdzību bērnam, kurš cietis no fiziskas vardarbības, sedzot visus ar ārstniecību un zoba estētisko atjaunošanu saistītos izdevumus;
- 2) regulāru jauniešu piekļuvi sertificētu psihologu un psihoterapeitu konsultācijām, lai risinātu uzvedības traucējumu cēloņus un mazinātu piedzīvotās vardarbības sekas;

- 3) katra bērna situācijas padziļinātu izpēti, izstrādājot individuālus sociālās rehabilitācijas plānus. Plānos jāiekļauj izmērāmi mērķi, konkrēti sasniedzamie rezultāti un mērķtiecīga to izpildes kontrole, tādējādi nodrošinot pakalpojuma jēgpilnu saturu;
- 4) obligātas apmācības visiem Jauniešu mājas darbiniekiem par konfliktu vadību un deeskalācijas metodēm. Personālam jāapgūst praktiskas iemaņas vardarbības risku identificēšanai un novēršanai, pirms tie pāraug fiziskā agresijā;
- 5) mentoru vai citu uzticības personu piesaisti, kas sniegtu jauniešiem emocionālo un sociālo atbalstu.

4. Izglītības pieejamība

Izglītības jomā situācija vērtējama kā satraucoša. Tikai viens bērns apmeklē izglītības iestādi klātienē. Divi jaunieši ir pabeiguši 9. klasi un mācības neturpina, jo nevēlas. Viens bērns mācās tālmācībā, savukārt viens izglītību iegūst ģimenē (mājmācībā), pie kura skolotāja dodas uz Jauniešu māju.

Šāda situācija rada būtiskus riskus bērnu sociālajai iekļaušanai un nākotnes iespējām, īpaši ņemot vērā bērnu vecumu un jau esošās uzvedības problēmas.

Izglītības procesa pārtraukšana vai formāla pieeja tam šīs mērķgrupas gadījumā sekmē sociālo atstumtību un destruktīvas uzvedības modeļu nostiprināšanos.

Rekomendācijas:

- 1) Jauniešu mājai ciešā sadarbībā ar izglītības iestādēm un Rīgas valstspilsētas pašvaldības Izglītības, kultūras un sporta departamentu izstrādāt rīcības plānu, kas ietver katra bērna individuālu atgriešanu izglītības procesā, paralēli nodrošinot jau iepriekš minēto speciālistu intervenci;
- 2) regulāri izvērtēt, vai izvēlēta izglītības forma (tālmācība, mājmācība) nav tikai formāls risinājums, bet ir piemērotāka izglītības forma bērnam un arī faktiski nodrošina mācību satura apguvi;
- 3) nodrošināt izglītības ieguves formas maiņu, ja esošā izrādās neefektīva;
- 4) ņemot vērā bērnu uzvedību un motivācijas īpatnības, veicināt profesionālās vai arodizglītības apguvi (arodskolas, profesionālās izglītības iestādes, profesionālās izglītības centri);
- 5) iesaistīt mentorus, karjeras konsultantus, kas varētu palīdzēt bērniem saskatīt mācību jēgu, izlemt par savas nākotnes mērķiem un profesijas izvēli.

5. Interesešu izglītība

Vizītes laikā konstatēts, ka bērnu iesaiste ārpuskolas aktivitātēs ir nepietiekama. Tikai viens bērns, apmeklējot skolu klātienē, aktīvi iesaistīts skolā īstenotajās interesešu izglītības nodarbībās. Jauniešu mājas vadītāja informēja, ka pārējiem bērniem ir interese apmeklēt tikai trenāžieru zāli, tomēr šādu iespēju Jauniešu māja šobrīd nenodrošina. Jauniešu māja meklē risinājumus, kā bērniem nodrošināt iespēju iesaistīties sporta aktivitātēs, tostarp izmantojot trenāžierus iestādes telpās.

Bērnu iesaiste sporta un interesešu izglītības nodarbībās nav tikai brīvā laika pavadīšana, bet ir svarīgs atbalsta veids, lai veicinātu pozitīvu uzvedības modeļu nostiprināšanos, mazinātu emocionālu spiedienu bērniem, kā arī palīdzētu attīstīt sociālās prasmes un sadarbību, mazināt patvaļīgas prombūtnes un destruktīvas uzvedības riskus.

Rekomendācijas:

- 1) **Jauniešu mājai** aktīvi meklēt veidus bērnu iesaistei interesešu izglītībā un fiziskajās aktivitātēs, neaprobežojoties tikai ar trenāžieru zāles izveidi iestādes telpās;
- 2) apzināt un piedāvāt bērniem arī citus sporta veidus, piemēram, baseina apmeklējumu, sporta zāles nodarbības grupā vai individuāli trenera vadībā kādā sporta centrā, kā arī piedāvāt dažādus interesešu izglītības virzienus, lai veicinātu praktisku iemaņu apguvi (mehānika, elektrotehnika, digitālās prasmes un tehnoloģijas);
- 3) iekļaut bērnu iesaisti izglītības un sporta procesos individuālajos rehabilitācijas plānos kā prioritāru uzdevumu, nodrošinot nepieciešamo atbalstu to īstenošanai.

6. Finansējums un līdzekļu izlietojums

Izmaksas par viena bērna uzturēšanu jauniešu mājā ir 3785 eiro mēnesī. No šīs summas bērnu ēdināšanai paredzēti 270 eiro mēnesī. Pārtikas iegāde notiek kopā ar audzinātāju – produktus brokastīm un pusdienām bērni iegādājas paši, savukārt vakariņas tiek gatavotas no kopīgiem līdzekļiem. Apģērbam un citām saimniecības precēm paredzēti 110 eiro mēnesī, un arī šie līdzekļi tiek izlietoti kopā ar audzinātāju. Bērniem ir personīgie mobilie telefoni, kuru sakaru izdevumus viņi sedz no saimnieciskajām vajadzībām piešķirtajiem līdzekļiem. **Sarunu laikā jaunieši norādīja, ka finansējums ēdienam un pamatvajadzībām ir pietiekams, kā arī informēja, ka ir labi paēduši un apmierināti ar izveidoto kārtību.**

Vienlaikus vizītes laikā neradās pārliecība, ka ar bērniem tiek īstenots pietiekami mērķtiecīgs un individuālajām vajadzībām atbilstošs darbs, ņemot vērā viņu pieredzētos traumas riskus, ilgstošu

uzturēšanos ārpusģimenes aprūpē un uzvedības problēmu smagumu. Līdz ar to secināms, ka finansējums ir nepieciešams ne tikai bērnu ēdināšanai, apģērbam un saimnieciskajām vajadzībām, bet arī kvalificētu speciālistu (piemēram, psihologa, psihoterapeita, sociālā pedagoga vai citu atbalsta speciālistu) regulārai piesaistei, tāpēc būtiski, lai finansējuma plānošanā un izlietojumā būtu skaidri paredzēti līdzekļi arī šādam mērķtiecīgam, profesionālam atbalstam.

7. Saskarsmes tiesību veicināšana

Vizītes laikā viens no bērniem skaidri pauda vēlmi satikt savu brāli un bijušo aizbildni. Brālis atrodas citā ārpusģimenes aprūpes iestādē Rīgā. Vizītes dienā brālim bija dzimšanas diena un bērns vēlējās viņu apsveikt klātienē, taču tikšanās netika nodrošināta. Jauniešu mājas darbinieki norādīja, ka notiek sarunas par brāļu tikšanās organizēšanu un tā plānota tuvākajā laikā.

Attiecībā uz saskarsmi ar bijušo aizbildni Jauniešu māja informēja, ka arī aizbildne izteikusi vēlmi uzturēt kontaktu ar bērnu. Tomēr Jauniešu māja bērna saskarsmi ar minēto personu ierobežoja, faktiski liedzot to, pamatojoties uz bažām par iespējamiem riskiem bērna interesēm. Jauniešu māja ir vērsusies bāriņtiesā un pie procesa virzītāja, lūdzot izvērtēt saskarsmes atbilstību bērna interesēm un nepieciešamību to ierobežot.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 33. panta pirmo daļu bērnam, kurš ievietots bērnu aprūpes iestādē, ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar vecākiem, brāļiem, māsām, vecvecākiem un personām, ar kurām viņš ilgstoši dzīvojis nedalītā saimniecībā. Atbilstoši panta otrajai daļai lēmumu par saskarsmes tiesību ierobežošanu pieņem bāriņtiesa, ja saskarsme kaitē bērnam vai apdraud citus. Līdz ar to, ja nav spēkā esoša bāriņtiesas lēmuma, bērnu aprūpes iestādei nav tiesiska pamata liegt saskarsmi personai, kura izrāda interesi par bērnu. Konkrētajā gadījumā **Jauniešu mājas rīcība, liedzot bērna saskarsmi ar aizbildni, vērtējama kā faktiskais saskarsmes tiesību ierobežojums bez normatīvajos aktos noteiktās procedūras ievērošanas.**

Situācijās, kad vienas ģimenes bērni atrodas dažādās ārpusģimenes aprūpes iestādēs, iestādēm ir pienākums nodrošināt regulāru savstarpēju saskarsmi (telefoniski, ar videozvanu starpniecību, sarakstē un klātienē), lai saglabātu ģimeniskās saites. Par bērnu labākajām interesēm neatbilstoša atzīstama situācija, kurā brāļi vairākus mēnešus, dzīvojot šķirti vienā pilsētā dažādās iestādēs, nav tikušies iestāžu rīcības dēļ. Pat ja kāds no bērniem pauž noraidošu attieksmi, iestādei jānodrošina

psiholoģisks atbalsts attiecību saglabāšanai un atjaunošanai. Ilgstoša saskarsmes nenodrošināšana rada atsvešināšanās un attiecību zuduma risku.

Izvērtējot iespējamos riskus, bērna vēlme uzturēt kontaktu ar ģimenes locekļiem jāanalizē individuāli. Pilnīga saskarsmes liegšana pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos. Turklāt bez bāriņtiesas lēmuma saskarsmes ierobežošana nav pieļaujama.

Ja iestādei ir pamatotas bažas par iespējamu kaitējumu, līdz bāriņtiesas lēmuma pieņemšanai saskarsmi iespējams organizēt darbinieka klātbūtnē, nodrošinot iespēju nepieciešamības gadījumā iejaukties vai pārtraukt saskarsmi.

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa praksē konsekventi uzsvērts valsts pozitīvais pienākums aktīvi veicināt ģimenes saišu saglabāšanu, ciktāl tas savienojams ar bērna labākajām interesēm. Saskarsmes ierobežošana pieļaujama vien izņēmuma gadījumos, ja konstatējami nopietni un pierādāmi apdraudējuma riski bērna drošībai vai attīstībai.³

Saskarsme īstenojama bērnam emocionāli un fiziski drošā vidē. Ja bāriņtiesa ir lēmusi par ierobežojumu, iestādei un bāriņtiesai turpmāk jāparedz pakāpeniska saskarsmes atjaunošana, sākotnēji to nodrošinot trešās personas klātbūtnē, kas uzrauga procesu un bērna labbūtību.

Rekomendācijas:

- 1) Jauniešu mājai sadarbībā ar Rīgas valstspilsētas pašvaldības bāriņtiesu un citām iestādēm aktīvi iesaistīties bērnu saskarsmes ar vecākiem un tuviniekiem veicināšanā un īstenošanā;
- 2) gadījumos, kad, balstoties uz rūpīgu un individuālu izvērtējumu, tiek konstatēts, ka saskarsme neatbilst bērna labākajām interesēm, par saskarsmes ierobežojuma nepieciešamības izvērtēšanu informēt bāriņtiesu, vienlaikus uzņemoties līdzatbildību par lēmumu par saskarsmes ierobežošānu regulāru pārskatīšanu;
- 3) konkrētā bērna situācijā — līdz brīdim, kad tiek nodrošināta brāļu aprūpe pie viena aizbildņa — aktīvi organizēt un īstenot regulāras brāļu savstarpējās tikšanās, nepieciešamības gadījumā nodrošinot psiholoģisko atbalstu brāļu attiecību stiprināšanai;
- 4) konkrētā bērna situācijā, ja nav pieņemts bāriņtiesas lēmums par bērna saskarsmes ierobežojumu ar aizbildni, bet pastāv šaubas, ka saskarsme var kaitēt bērnam, līdz jautājuma par saskarsmes ierobežošānu izvērtēšanai bāriņtiesā un lēmuma pieņemšanai, nodrošināt bērna saskarsmi ar aizbildni bērnu aprūpes iestādes darbinieka klātbūtnē.

---

³ Piemēram, skat. Kutzner v. Germany, Strand Lobben and Others v. Norway

Par tiesībsardzes rekomendāciju izpildi **lūdzu informēt līdz 2026. gada 31. martam.**

Pateicos par vizītes laikā sniegto informāciju un sadarbību ar Tiesībsarga biroja darbiniekiem.

Ar cieņu
tiesībsardze

Karina Palkova